



Rakkaat terveiset Ystävälle!

PAGO

**Contactbrief Nederlands-Belgische
afdeling van de Philatelistische
Arbeitsgemeinschaft Ornithologie**

<http://www.pag-o.de/nl>



De grootste vereniging wereldwijd van verzamelaars van vogels op postzegels, stempels, postwaardestukken en zo veel meer



Good times, bad times

"Taubenvergrämung..."

"Groeten aan een vriend"

Contactpersonen

Gerard Kolman: redigeert dit orgaan; int
contributie van Nederlandse (en Belgische) leden
- tel.: (+31) 0486-473868

gajkolman@home.nl

Peter van Nies: verantwoordelijk voor de website
van de PAGO - <http://www.pag-o.de/nl/>

peter@pag-o.de

Frans Dinkgreve: organisatieteam contactdag,
contactpersoon met PAGO, 2de voorzitter

frans.dinkgreve@ziggo.nl

Tom Loorij: organisatieteam contactdag,
contactpersoon Werkgroep Vogelbescherming

tloorij@xs4all.nl

Hans van der Sanden / Niko Van Wassenhove:
contactpersonen Werkgroep stempelcatalogus

sanden@hetnet.nl

nikovanwassenhove@hotmail.com

Koenraad Bracke: samenstelling en opmaak
contactbrief, contactpersoon Werkgroep PWS

kobra22@telenet.be

PAGO

*Philatelistische
Arbeitsgemeinschaft
Ornithologie (voorheen
Motivgruppe Ornithologie):
Nederlands-Belgisch
contactorgaan van de
Duitse Philatelistische
Arbeitsgemeinschaft
Ornithologie*

**Contactbrief 114
(april 2021)**

VERENIGINGSNIEUWS

Rondzending

VRO31 is wat lang onderweg geweest door drukte op de pakketmarkt en door de feestdagen. Bij controle bleek alles te kloppen en kan ik de boekjes afleveren bij Frans Fierens. VRO32 is inmiddels verstuurd en dit is de volgorde van verzending op 3 maart '21: Henk de Haan, Ingrid Schulting, Herman Voorn, Henk den Duijn, Jeroen Geurtjens, Wim Maassen, Joep Maassen, Frans Dinkgreve, Philip de Boer, Tom Loorij, Piet van Zanten en Gerard Kolman. U mist Hans van Apeldoorn op deze lijst. Hij heeft voorlopig afgezegd.

In memoriam

Miente Boersma is ons op 6 januari jl. overleden. In 2005 is hij lid geworden van onze motiefgroep. Hij verzamelde alle vogels maar was speciaal geïnteresseerd in papegaaien. De oudere leden zullen hem vooral kennen van zijn saxofoonspel. Hij wist tijdens vele jahrestreffens de zaal plat te krijgen met zijn luid klinkende muziekinstrument. Na de dood van zijn liefhebbende Lydia ging zijn gezondheid achteruit en is hij na een lang ziekbed overleden. Hij is 81 geworden. We zullen hem missen.

Gerard Kolman

Hoe zit het in Duitsland?

Zoals het elke moderne vereniging in deze moeilijke tijden betaamt, was er op 15 maart jl. een online-vergadering van het bestuur van de PAGO. Van onze verslaggever ter plaatse, Frans Dinkgreve, konden we een aantal nieuwtjes ontfutselen:

- Het voorstel voor het Jahrestreffen 2022 is 19-22 mei 2022 te Garmisch-Partenkirchen in het zuiden van Duitsland. Daar zou eigenlijk dit jaar rond dezelfde datum al een Treffen doorgaan, maar dat werd voorlopig afgeblazen. Peter Oelke zal daarvoor contact opnemen met Tino Mischler.
- Wat de deelname van de PAGO met een team van 5 verzamelingen in Bad Mondorf zou het duidelijk zijn dat er niemand van de PAGO naar het Teamwettbewerb gaat (pinksterweekend 2021).
- Over de geplande bijeenkomst van 2021 in Seeheim-Jugenheim vindt u meer informatie op blz. 4 van Rundbrief 159 die u ondertussen wel zal ontvangen hebben.
- De BIRDPEX 9 in Gmunden (Oostenrijk) eind augustus 2022 kwam ook ter sprake.
- Er werd verder aandacht besteed aan de stempel- en postwaardestukkencatalogus, of deze op de website kan opgenomen worden. Dat hangt mede af van de toe te passen software.

kobra

BIRDPEX 9 in Gmunden (Oostenrijk)

De BIRDPEX is een competitieve tentoonstelling op nationaal niveau (met internationale deelname), waar iedereen met het thema “vogels” aan mag deelnemen, ook zij die nog nooit eerder aan een tentoonstelling hebben deelgenomen. In de eerste plaats zijn de verzamelingen thematische filatelie, maar ook de open filatelie, maximafilie, traditionele filatelie, jeugd, maar mogelijk ook nog andere klassen uitgenodigd. Dat wordt bepaald door de organisator: welke mogelijkheden zijn er en welke juryleden zijn er.

BIRDPEX begon in 1990 in Nieuw-Zeeland. In 1994 was er een zeer grote tentoonstelling in Rosenheim (Duitsland) - alleen over het thema “vogels”. Sindsdien heeft zich een vaste groep gevormd die er bijna altijd is. In 1998 was er een BIRDPEX in Londen samen met een STAMPEX. In 2002 waren wij te gast in het noorden van Nederland, samen met een regionale tentoonstelling. 2006 weer slechts één BIRDPEX - nu in Denemarken. In 2010 was België gastheer - in Antwerpen, samen met een nationale en een internationale FEPA-tentoonstelling. In 2014 waren er zelfs 6 andere tentoonstellingen in Poitiers (Frankrijk) - ze wilden het groot maken. In 2018 was er de BIRDPEX 8 in Bad Mondorf (Luxemburg) op de bekende jaarlijkse EXPHIMO-manifestatie. En nu in 2022?

Al jaren is er een tentoonstelling in Gmunden (“Phila”-Toscana) met een team van ongeveer 10 medewerkers die alles opzetten, in ontvangst nemen en opbouwen van de verzamelingen, het evenement zelf organiseren en het afbreken van de tentoonstelling. Rudolf Spieler, zelf een thematisch filatelist, is daar al jaren de tentoonstellingsmanager. De heer Horin is de organisatiemanager (doet alles met het postkantoor, handelaars, hal etc.), de heer Blank is de clubvoorzitter (BMSV-Gmunden), maakt de speciale postzegels, de enveloppen, diploma’s en alles wat met de mailing te maken heeft. Ze hebben in totaal ruimte voor ongeveer 700 kaders. Het kan ook iets meer zijn. Er is een hal voor alleen de postadministraties (A, D, CH, LI) en er kunnen daar nog extra kaders worden geplaatst. Daarnaast is er nog een algemene competitieve tentoonstelling. De afspraak is altijd het laatste weekend van augustus. 4 jaar geleden deden ze iets soortgelijks met de het thema “brandweer” en 3 jaar geleden met de thematische groep “zoölogie”.

In 2010 (België) en 2018 (Luxemburg) schreef Danny De Smedt alle postdiensten ter wereld - met een lijst van 10 vogelsoorten die in dit land voorkomen en nog nooit op een postzegel hebben gestaan. Dit is nu voor de derde keer gebeurd en sommige postdiensten hebben al positief gereageerd. Hij stuurde toen ook het logo voor de tentoonstelling - voor de derde keer ontworpen door Jeroen Bracke. Na de uil in Antwerpen en de specht in Bad Mondorf is het nu de beurt aan de zwaan in Gmunden. De (knobbel)zwaan is de symboolvogel van de Traunsee in Gmunden.



Gezenderde zomertortels leveren data voor ICARUS-initiatief

Het Jaar van de Zomertortel loopt ten einde en deze bijzondere afstempeling vestigt de aandacht op een uniek project. Bij het *International Space Station* (ISS) staat een antenne voor de satelliettelemetrie-ontvangers van het ICARUS-initiatief (*International Cooperation for Animal Research Using Space*). Dit betekent dat wereldwijde trekbewegingen van kleinere vogels met het satellietstelsel in hoge resolutie kunnen geregistreerd worden.

Zomertortels gezenderd door de NABU leverden ook belangrijke gegevens op. De zomertortels moeten informatie geven over of broedparen in Duitsland op verschillende trekroutes naar het zuiden trekken, maar ook hoe groot hun territoria in het broedgebied zijn. Deze gegevens zijn belangrijk om de ernstig bedreigde vogelsoorten in de toekomst beter te kunnen beschermen.

Het aantal zomertortels is sinds 1980 met 89% afgenomen. Ze behoren tot de zes grote verliezers in de landbouwgebieden en behoren tot de vogelsoorten in Europa die het meest zijn getroffen met achteruitgang. Wat de kleine duif mist, zijn geschikte leefgebieden zoals structuurrijke bos- en akkerranden. De omstandigheden voor de zomertortel zijn verslechterd, vooral door de industriële landbouw. De kleine duif voedt zich namelijk uitsluitend met planten en voornamelijk met fijne zaden. Door het gebruik van herbiciden, effectieve zaadreiniging en andere maatregelen om "onkruid" te verminderen, gaan veel akkerbouwkruiden verloren en dus ook de zaden die de duif nodig heeft als voer voor zichzelf en zijn nakomelingen.

Buiten de broedgebieden wordt de zomertortel ook bedreigd. Als enige trekvogel onder onze duiven van lange afstanden overwintert hij in Afrika. Hij wordt echter op zijn migratieroute enorm bedreigd door illegale en legale jacht. Om de trek van de zomertortel naar de overwinteringsgebieden te volgen en meer te weten te komen over de gevaren op deze route, startte de NABU in 2019 samen met de Justus-Liebig-Universiteit van Gießen een zenderproject. In een zomertortel-blog kan de spannende reis van sommige duiven in real time worden gevolgd.

Helaas is er sinds oktober 2020 geen bijzonder goed nieuws over de laatste drie gezenderde zomertortels Romeo, Taubert en Frieda. De laatste peilingen werden met hoge onnauwkeurigheid gerapporteerd vanuit de zuidelijke Sahara. Hiermee verdwijnt onze hoop dat de zomertortels nog in leven zouden kunnen zijn. Het lijkt er sterk op dat het opdrogen van oases en zich uitbreidende woestijnen en stijgende temperaturen als gevolg van de klimaatcrisis mede verantwoordelijk zijn voor de sterke achteruitgang van de soort. De drie vorige zomertortels Jenny, Cyril en Luciano zijn ook gestrand in de woestijn.

Om de afname van de zomertortelpopulatie te begrijpen en effectief te beheersen, is een internationale uitwisseling van onderzoeksmethoden en gegevens noodzakelijk. De NABU streeft dit doel na samen met haar partnervereniging BirdLife Malta en de Universiteit van Gießen, die werken aan een EU-project genaamd EURODOVE. Het gemeenschappelijke doel is om beter te begrijpen hoe de verschillende populaties zomertortels met elkaar in verband staan, hoe de trekroutes worden gebruikt en op welke vogels waar wordt gejaagd. De omvang van besmettingen met trichomonaden is tot dusver alleen in Engeland onderzocht en wordt nu uitgebreid. De ziekte en slechte lichamelijke conditie veroorzaakt door *Trichomonas* kan een andere oorzaak zijn van de achteruitgang.

Het is bijzonder opwindend dat zomertortels tot de eerste vogels behoren die gegevens via een ruimtesonde doorgeven aan de *European Space Agency* (ESA) als onderdeel van het ICARUS-initiatief.



LUTZ KÖNIG

Bron: informatie van NABU Duitsland

Struisvogel, *Struthio camelus*

Als we aan vogels denken, denken we aan vliegende dieren. Er zijn echter ook vogels die niet tot vliegen in staat zijn. De belangrijkste zijn de loopvogels, orde *Struthioniformes*. Ze zijn in verschillende van hun kenmerken primitiever dan de meeste andere nu levende vogels. Men dacht vroeger dat loopvogels zich van de rest van de vogelstam hadden afgescheiden in een tijd waarin de vogels het vliegen nog niet hadden uitgevonden. Als dat echter juist was, zouden veel lichamelijke kenmerken van de loopvogels onbegrijpelijk zijn. Ze hebben alle een vogelskelet, dat zich fundamenteel niet onderscheidt van dat van de vliegende vogels. Hun vleugels hebben nog steeds pennen en dekveren. Die vleugels zijn gedegeneerde vliegorganen en geen gedegeneerde voorpoten. De loopvogels stammen dus zonder twijfel af van vliegende voorouders en hebben het vliegvermogen blijkbaar in verband met hun toenemende lichaamsgrootte verloren. Dat leidde tot een ingrijpende verandering van beenderen, spieren en vleugels. De borstspieren zijn gedegeneerd evenals de borstbeenkam, de sleutelbeenderen zijn vrijwel geheel verdwenen. De slagpennen en stuurpennen zijn gedegeneerd of veranderd in sierveren. De potenbeenderen zijn krachtig en bevatten, uitgezonderd de bovendijbeenderen, geen lucht meer. De veervlaggen zijn verdwenen. En omdat invetten niet meer nodig is ontbreekt de stuitklier.



(1)

De Afrikaanse Struisvogel is de enige nu nog levende soort van de suborde Struisvogels. Verwanten hebben grote gebieden van Azië, Europa en Afrika bewoond, Acht soorten, die tot hetzelfde geslacht als de huidige soort behoorden zijn uitgestorven. Overigens leven er nu verwilderde, ingevoerde Struisvogels in Zuid-Australië.

De Struisvogelhaan (1), met een hoogte tot 3 meter en een gewicht van meer dan 150 kg, is de grootste levende vogel. De kop (2) en ongeveer tweederde van de hals zijn met korte, haarachtige, gedegeneerde veren bedekt. De poten zijn bijzonder sterk en lang. De voet heeft 2 tenen, een grote derde teen met een sterke klauw en een zwakke meestal klauwloze, zwakke vierde teen. De slagpennen en stuurpennen zijn veranderd in pronkveren. Ze hebben een driedelige maag en een darm van 14 meter. De blindedarm is ongeveer 70 cm. De urine wordt in de grote cloaca ingedikt en afzonderlijk van de ontlasting uitgescheiden. Dit in tegenstelling tot alle andere vogels. De eieren zijn groot en 775-1618 gram zwaar. De dikte van de schaal is gemiddeld 1,95 mm. Een ei weegt ongeveer 1,5 kg. en is dus zo zwaar als ongeveer 25 kippeneieren. De eieren worden vaak door eierzoekende mensen



(2)

(3), hyena's en jakhalzen geroofd.

Het scherpe gezichtsvermogen en het uitstekende gehoor zijn de voornaamste zintuigen. Dit maakt ze betrouwbare schildwachten voor verschillende Afrikaanse



(3)

dieren zoals zebra's, antilopen en gazellen. Ze kunnen verschillende geluiden maken zoals snuiven, sissen, doffe en schorre keelgeluiden, De paringsroep van een haan lijkt op het gebrul van een leeuw.

Struisvogels (4) zijn prima hardlopers. Ze kunnen passen tot een lengte van 3,5 meter maken en dat met een snelheid van 50 km. per uur. Dat kunnen ze meer dan een kwartier volhouden. Met een korte aanloop kunnen ze 1,5 meter hoog springen. Hanen kunnen agressief zijn. Maar een volwassen man kan op een tamme Struisvogel rijden, zonder dat het de vogel veel moeite kost.



(4)

De Struisvogels leven niet alleen in de open savannen (5) en arme zandvlakten maar ook in het onoverzichtelijke dichte struikgewas en zelfs in rotsachtig, steil bergland. Ze eten grassen, planten en delen van struiken en bomen. Hun plantenvoedsel vullen ze aan met dierlijk voedsel in de vorm van kleine ongewervelde en gewervelde diertjes. Waterhoudende planten helpen ze door de droge perioden, maar op de duur kunnen ze hiermee slechts voor een deel van hun behoefte aan water voorzien. Dan moeten ze op zoek naar open water.

De Struisvogel, met zijn zeer groot aanpassingsvermogen, is een gelegheidsbroeder die in ieder jaargetijde jongen kan grootbrengen. Het gemeenschapsleven van Struisvogels behoort tot de ingewikkeldste samenlevingspatronen in het dierenrijk.



(5)

Philatelistische Arbeitsgemeinschaft Ornithologie



(6)

De Struisvogelsamenleving bestaat uit families, koppels en afzonderlijke vogels van verschillende leeftijden die in elk jaargetijde anders is samengesteld. Sociale contacten tussen verschillende vogels van verschillende groepen worden ingeleid door een toenadering in deemoedige houding met omlaag gehouden (6) kop en verticaal naar beneden gerichte staart. Afzonderlijke hanen kunnen zich aaneensluiten en bewaarscholen van halfvolwassen Struisvogels oprichten waarmee ze dagen- of wekenlang rondtrekken. Voor hun gemeenschappelijke zandbaden zoekt iedere groep Struisvogels naar een diepe zanderige plek als de eigen gemeenschappelijke badkuip.

Afhankelijk van de groepssamenstelling leven Struisvogels monogaam of polygaam. De paarvorming begint binnen de groep. Het ophitsen van de oude hennen en de ruzies tussen de hanen leiden vaak tot dansen van de gehele groep. Een haan leeft gewoonlijk met een hoofdhen en twee bijhennen. Als voorbereiding tot de paring (7) drijft de haan met vleugelslagen de uitgekozen hennen uit de groep. Daarna trekken de vogels gezamenlijk naar het broedgebied, dat zo nodig tegen soortgenoten wordt verdedigd. Bij de hoofdbalts zelf jaagt de haan telkens een van de drie hennen weg. De haan en zijn uitverkorene van dat moment zoeken dan een afgelegen plek en stemmen hun bewegingen op elkaar af. Wanneer de balts ongestoord verder gaat, slaat de haan tenslotte opgewonden afwisselend de rechter en linker vleugel omhoog. De haan werpt zich op de grond en laat met vleugelslagen zand opwerpen. Tegelijk draait en kromt hij zijn hals en herhaalt hij zijn baltsroep. De hen loopt wat om hem heen en laat haar vleugels hangen. Wanneer de haan plotseling opspringt laat de hen zich op de grond vallen en met vleugelgeklap vind de paring plaats.



(7)



(8)

De hoofdhen duldt de bijhennen en alle drie leggen hun eieren in een gemeenschappelijk nest (8). Vanaf het begin van de leg van het eerste ei bewaakt de haan het nest. De haan en de hoofdhen bebroeden beurtelings de eieren. De Struisvogelkuikens (9) kruipen na 42 dagen uit het ei. De contacten tussen kuikens en ouders beginnen



(9)

reeds enkele dagen voor het uitkomen met contactgeluiden van het kuiken. kunnen de kuikens al vanaf de eerste dag de omgeving van het nest verkennen. De jongen (10) hebben donsharen en bereiken in 6 maanden de volledige hoogte. In het eerste jaar hebben ze bruinevlekte camouflageveren. Na 3 tot 4 jaar hebben ze het volwassenkleed. Na 1 tot 3 maanden na het uitkomen van de eieren voegen de verschillende families zich weer samen tot grotere groepen.



(10)

Dat de Struisvogel zulke fraaie veren had kwam de vogel duur te staan. Hij was eeuwenlang dé sierveren-leverancier. De oude Egyptenaren hadden al ontdekt dat struisvogelveren voor. Ze waren in het oude Egypte was de Struisvogel het zinnebeeld van gerechtigheid en vormden zijn veren voor mensen een fraaie opschik. Alle antieke beschavingen uit de Levant bejaagden Struisvogels voor hun veren. De pluizige witte pennen uit de staart en vleugels van de mannetjes op b.v.



(12)

helmen verhoogden de status van de drager. Ook middeleeuwse ridders (11) versierden hun helmen ermee. De Zwitserse Garde, een (12) Paus Julius II in 1506 opgericht korps van katholieke Zwitsers, vormen de lijfwacht van de Paus en bewaken de toegang tot Vaticaanstad en de paleizen. Het uniform met helm en rode struisvogelveren is ontworpen door Michelangelo.



(11)

Philatelistische Arbeitsgemeinschaft Ornithologie

De Gilles van Binche (13) dragen een kostuum met een hoofddeksel van riet bekleed met witte stof en struisvogelveren.

Toen in de negentiende eeuw de struisvogelveren in de mode (14) kwamen zag het er voor de Struisvogel slecht uit. In Noord-Afrika en Egypte werden ze uitgeroeid. Ook in Perzië en Arabië waren ze weldra niet meer te vinden. De laatste Struisvogel verdween omstreeks 1900 in Zuid-Arabië, in 1933 werd de laatste in Iran geschoten en in 1948 zag men nog twee Struisvogels op de grens tussen Irak en Jordanië. Ook die werden direct doodgeschoten. Dat de Struisvogel niet helemaal van de aardbodem is verdwenen, is te danken aan de struisvogelfokkerijen. De eerste struisvogelfokkerij werd in 1893 in Zuid-Afrika opgezet. Daarna volgden er op andere plaatsen meer, zeker nadat de prijs voor de veren hoog werd opgedreven door de grote vraag naar veren.



(13)



(14)

Struisvogelveren konden naar believen worden gewassen en gekleurd, naar gelang de verscheidene

toepassingen. Overbekend zijn de boa's (15) en smeuge pakjes (16) van danseressen. Een mode-journaliste met twintig jaar ervaring schreef rond 1900 dat voor vrouwen veren mogelijk het meest sexy waren om te dragen. In 1962 werden op een damesbeurs (17) nog steeds hoeden met struisvogelveren getoond.

Men snijdt de veren van de haan dicht boven de huid af en plukt ze niet zoals kippen en ganzen te doen gebruikelijk. Na de eerste wereldoorlog raakten de struisvogelveren uit de mode en werden ze heel goedkoop. In Zuid-Afrika vond men toen dat er te veel Struisvogels waren en de



(15)



(16)

jacht werd weer vrijgegeven. Van de huiden maakte men portefeuilles en damestassen, maar de 100 à 120 kilo vlees wilde niemand hebben. Hyena's en gieren konden de overvloed aan vlees niet aan en zo werden hele streken toen verpest door de dode Struisvogels. Tegenwoordig is het struisvogelleer afkomstig van de struisvogelfarms, al is de vraag ernaar niet erg groot.

Voor Bosjesmannen in de Kalahari was een schaal van een struisvogelei een kostbaar stuk vaatwerk. Van de schaal worden door hen ook sierraden gemaakt. Voor de jacht op



(17)

Philatelistische Arbeitsgemeinschaft Ornithologie

Struisvogels gebruikten de Bosjesmannen een struisvogelhuid (18) om zich te camoufleren.

Het sprookje dat Struisvogels hun kop in het zand steken om niet gezien te worden, is voor het eerst beschreven door de Arabieren en sindsdien door de Romeinen en vele eeuwen lang door vele schrijvers na hen. Struisvogels kunnen met hun lange, gestrekte hals op de grond gaan liggen en daardoor is dit sprookje waarschijnlijk ontstaan.

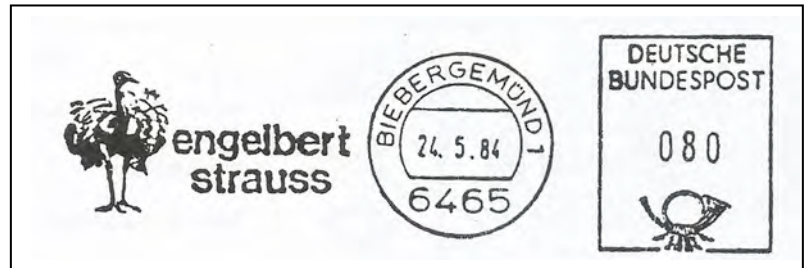


(18)

Hans van der Sanden



Zuid-Afrikaanse stempels



Van godenvogel Heilige Ibis naar "bin chicken" (kliko-kip)

Ibissen vormen een internationaal gezelschap van voornamelijk wetland-bewonende vogels, in uiteenlopende kleurencombinaties en reputaties. Nederland doet op bescheiden schaal ook mee: de Zwarte Ibis is bij ons dwaalgast en sinds een aantal jaren zwerft hier ook een groepje Heilige Ibissen rond, zwart-met-wit van kleur. Deze laatste geldt als het oudst bekende en meest gewijde familielid. Niet dat die zwarte zo'n ongunstige naam heeft: hij is niet eens zwart, maar bruin met groenige of purperen metaalglans, maar de Heilige had zijn status al toen de overige



verwanten nog niet bekend waren: "*Incarnation of Thoth, the god of wisdom and knowledge, with numerous mummified specimens and mural illustrations.*" Ook dat staat overigens weer niet helemaal vast: Handbook of the Birds of the World, vol.1, p.484, vermeldt: "*Before worshipping the Sacred Ibis, the ancient Egyptians had idolized the Northern Bald Ibis (= Heremietibis, Marokko), as shown by its representation in hieroglyphics dating back 5000 years.*" Een zelfde opmerking geeft Schlegel (1857) nog voor de heilige Ibis *Ibis aethiopica* of *religiosa*: "*Deze vogel wordt het geheele jaar door aan de kust van Abyssinië, in Nubië en Sennaar aangetroffen. Men vindt zijn afbeeldingen op de monumenten der oude Egyptenaren.*"

Ook met de naam wetenschappelijke naam Ibis is het een en ander misgegaan: die is als geslachtsnaam afgevoerd en als soortnaam toebedeeld aan de Koereiger (*Bubulcus ibis*, de *Ardea Ibis* van Linnaeus, die gebaseerd was op de *Ardea* van Hasselquist, beschreven van Egypte in 1757, maar blijkbaar niet de Heilige Ibis).

De wit-met-zwarte Ibissen die iedereen wel kent, zijn lange tijd beschouwd als vormen van één soort, de Heilige Ibis uit oostelijk Afrika, dus de Ibis uit het antieke Egypte. Zwart is de kleur van kop en hals, en ook van de verlengde sierveren (tertiaries, de kleinste slagpennen). De vergelijkbare soort van het Voorindische continent heeft eveneens zulke sierpluimen, maar dan lichtgrijs van kleur. Nog verder naar het oosten, van oostelijk Indonesië tot in Australië, komen we de derde soort tegen, ook deze met zwarte sierpluimen en daarom toch weer nauwer in verband gebracht met de Afrikaanse verwant, maar net als die van India met witte haarachtige pluimpjes op de voorhals (de Heilige mist dat frivole aspect . . .).



Deze laatste soort *Threskiornis aethiopica molucca* is geleidelijk bij veel Aussies in ongenade gevallen. Het is hetzelfde verhaal als bij de Huisduif in alle wereldsteden, de Wilde eend in stadsparken, de Grauwe gans in natuurgebieden en - als de trends zich voortzetten zoals die de afgelopen jaren te zien waren - verscheidene Meeuwensoorten, de Houtduif, de Halsbandparkiet en de Steenmarter: ze maken gebruik van voor hen aantrekkelijke niches in de stedelijke leefomgeving en komen dan in botsing met andere belanghebbers. Of de titel "korenwolf" voor Europese hamster hier zijn oorsprong heeft, is niet duidelijk, maar de stadsduiven hebben zich al een Engelse naam "vliegende ratten" verworven en de Australische Witte Ibis is onderwerp van een rap-tekst geworden die ondanks (dank zij?) de vele scheldwoorden toch enorm is aangeslagen. Voor velen is "bin chicken" inmiddels blijkbaar een gebruiksnaam, maar er kwam ook een crowd-funded actie (initiatief om geld "voor een goed doel" te doneren) op gang om opblaasbare ibissen in omloop te brengen en de populariteit te laten opleven.



Bejaarde dwaalgast in Liemers Museum

In verband met de omvang van de rap(sodie) leek het beter de al genoemde Zwarte ibis hier wat aandacht te geven, ook om persoonlijke redenen van ondergetekende.

Toen in het voorjaar van 2005 de heer A.M. van Nispen tot Pannerden was overleden, werden sommige buitenstaanders met historische belangstelling in de gelegenheid gesteld zijn woning aan de Kerkstraat te bezichtigen. Daarbij werd duidelijk dat deze zoon van de oud-burgemeester van Zevenaar zijn interieur in de loop der jaren grotendeels intact had gelaten. Behalve het grote aantal antieke voorwerpen was er ook een collectie jachttrofeeën, van hertenkoppen tot opgezette volledige zoogdieren en vogels, die aan het Liemers Museum werd aangeboden. Dat leek een buitenkansje om de bestaande collectie "mounted skins" aan te vullen met objecten uit de eigen regio, maar bij nadere beschouwing bleek dat verreweg de meeste stukken in zorgelijke conditie verkeerden. Bij het afwijzen werd een uitzondering gemaakt voor één vogel, een Zwarte ibis, die in de jaren dertig door de heer A.E.M. van Nispen tot Pannerden (1884-1964, burgemeester van 1920 tot 1946) zou zijn geschoten in "de ward". Met die vaag lijkende plaatsaanduiding wordt de Gelderse Waard bedoeld, de uiterwaard tussen Herwen en Pannerden (Gelders Eiland).



De Zwarte ibis heeft een enorm verspreidingsgebied, van de Balkan en Afrika via centraal en zuidelijk Azië tot in geheel Australië en zuidelijk Nieuw-Guinea; bovendien de Atlantische kust van Noord-Amerika en het Caribisch gebied. Daarbuiten komt deze soort, soms ook met broedgevallen, als dwaalgast voor. Daarmee zijn we terug in de Liemers.



Het blijkt lastig om de bewuste ibis in de Nederlandse literatuur te traceren. Ten eerste is niet bekend of deze vogel destijds is aangemeld, ten tweede zijn de beschikbare gegevens onvolledig. Het boek 'Vogels van de grote rivieren' (Spectrum, 1979) geeft 8 meldingen uit de 20ste eeuw, waarvan voor de Liemers: November 1909 5 exemplaren te Pannerden (1 ex. geschoten, Jaarboek Ornithologische Vereniging 7, p.53); ca.1936 (1 ex. geschoten bij Zevenaar, Staatsbosbeheer; 29 februari 1961 (1 ex. Rijnstrangen Zevenaar, Staatsbosbeheer). Het boek 'Zeldzame vogels van Nederland' heeft de oude gevallen alleen opgenomen indien daarbij voldoende informatie over datum en locatie beschikbaar was. Zo was er in het najaar van 1932 sprake van een invasie: in Limburg en noordelijk tot de regio Nijmegen werden toen 14 Zwarte ibissen waargenomen. De soort wordt als 'vrij zeldzaam' gekwalificeerd.



De bejaarde Zwarte ibis van het Liemers Museum is wel bijzonder, maar het is geen pronkstuk. Hij staat nogal onvast gemonteerd op een platform van 15 x 17,5 cm, dat in het midden 4,5 cm hoog is; de zichtbare houten rand (rond de "namaakmodder") is 1,5 cm dik. De vogel zelf is 30 cm hoog; de lengte bedraagt van voorhoofd tot staartende 38 cm, waarbij nog een snavelengte van 10,5 cm komt; hals ca.9 cm, vleugel 6, staart 8, pootlengte 15,5 cm. Daarmee is het een vrij klein exemplaar, want de soort wordt in vogelboeken qua formaat vergeleken met een Wulp, lengte gemiddeld 57 cm (snavelpunt tot staartpunt), uiteenlopend van 48,5 tot 66 cm, vleugelspanning 80 tot 95 cm.



Dwaalgast: het Liemers Museum is al 2 keer verhuisd (laatste bestemming in Turmac Cultuurfabriek, Zevenaar, 2020)

De term "Heilig" is niet zonder meer gelijk te stellen met "hemels" - in feite zou "gewijd" een betere weergave van het begrip zijn, zoals ook

- in namen als Heilige Ijsvogel voor Sacred Kingfisher / Alción Sagrado / Götzenlied / Martin-chasseur sacré
- in de synoniemen voor de valkensoort Falco cherrug: Hierofalco cherrug, Hierofalco sacer Cuvier, F.sacer Schlegel, F.saker / Saker Falcon, Saker, Cherrug Falcon / Halcón Sacre / Sacre), ook al omdat er wat twijfel bestaat over de identiteit van die "Ibis sacré des anciens". Het Griekse woord betekent: threskia = godsvrucht, verering.

[Bin = vuilnisbak, container; ook afkorting voor binoculars = binoculaire, dus, in het "gebruik te velde": vogelkijker, maar niet in onderstaande rap-tekst, die overigens wel wat onfatsoenlijk geachte woorden bevat. Ik heb me bij de vertaling maar ingehouden.]

"This is a song about the hatred of ibises and how annoying they are. It compares other (beautiful) birds to the bin chickens of Australia."

"Bin chicken", songtext van Christiaan Van Vuuren (*1982, Australian actor, writer, rapper)

The woodpecker bird, likes pecking wood
The bluebird's a bird that sings pretty good
Sparrows are a bird that are pretty cool, ay
But the ibis is a bird that drinks bin juice all day

A crow is a bird with a heaps mad squawk
A c*ckatoo's a bird with a sick mohawk
Chicken is a bird that tastes good and lays eggs
And ibises are bin juice drinking dregs

A goose is a bird that's chill like a duck
An ibis is a bird, that's a picnic wrecking f**k!
Doves are birds that represent purity
Ibises wreck picnics and disrupt the community

Penguins are birds that fall in love and mate for life
And ibises love nothing because they are dead inside!
Swan is a bird that's graceful and that
And ibises aren't birds, they're feathered bin rats

It's the ibis bin-juice drinking gronks
Yeah the ibis their beaks are gross and long
It's the ibis picnic wrecking j*rks
Yeah the ibis they're the worst birds

The condor is an awesome bird of prey
A hawk's a bird that's a cool bird ay
The eagle bird soars through the sky as it hunts
But ibises are bin juice drinking cu**s

The albatross bird lives to sixty maybe older
A parrot is a bird living on a pirate's shoulder
Parrots say cool s**t like "Polly want a cracker?"
But ibises just f**king come up and harass ya

A lorikeet's a bird, with a colourful jacket
Ibises can f**k off back to their home planet!
A seagull's a bird that scabs hot chips
And there's only one bird that's scabbier than this

It's the ibis, they're picnic wrecking irrits
It's the ibis, I hope they don't come near us
Yeah the ibis, they're bin juice drinking j*rks
Yeah the ibis they're the fucken shittest birds

The ibis is a picnic wrecking, burden on humanity
A dumpster diving bin chicken disrupting the community
Annoying the general public at every opportunity
Disgrace to feathered creatures bringing shame on the
bird family

If there are any ibises watching this, firstly
There's no bin juice here, so you can f**k off
Secondly get a job and fu**en do something with your life
Sort it out you're on the road to nowhere
Go migrate to that garbage island floating in the middle of
the Pacific ocean or some s**t I don't know
I'm not your dad I can't tell you how to live your life, Just
stop wrecking everyone's picnics f**k
It's the ibis bin juice drinking c**t!
It's the ibis that's ruining your lunch
Yeah the ibis picnic-wrecking j*rk
It's the ibis what a c**t of a bird
If I was an Ibis I'd go kill myself!

Een specht rammelt erop los.
Het lied van de Blauwborst hoort niet in het bos
Mussen vallen soms van het dak
Maar de ibis drinkt uit een vuilnisbak

Kraaien zien hun geluid als gezang
En 'n kakatoe eet met 'n waterpomptang.
Een kip legt 'n ei voordat je het kunt bakken
En ibissen vreten uit vuilniszakken

Een gans raakt vervuld van leverpastei;
De ibis laat geen picknicker voorbij . . .
Duiven of "flying rats", zuiver van geest?
Als de ibis verschijnt, is het uit met het feest!

Pinguins houden van eeuwige trouw
Maar bij ibissen komt 't niet zo nauw.
Zwanen gelden als sierlijk en zo;
Maar zo'n ibisrat wil je nog niet kado!

Da's nou de ibis, die zuipt afvalwater,
Jazeker, de ibis, met zijn grove lange snater,
Da's echt de ibis, een schurk onvervaard,
Ja, ja, de ibis, de naam vogel amper waard.

De condor, in bergen oppermachtig,
En zo'n havik, gewoonweg prachtig!
De arend doorklieft het ruime zwerf,
En ibis eet uit de klike, de vlerk!

De albatros, zestig of nog bejaarder,
En de papegaai die op zijn zeevaarder
Onzin uitkraamt als "lust Polly wel 'n koekje?"
Een ibis dreigt continu met een bezoekje . . .

De lori prijkt met een verenkleed vol kleuren;
Laat die ibissen maar Mars opfleuren!
De visdief rooft uit onze chips de warme vis,
Maar afval eten als snack, da's pas echt onfris!

Dat doen de ibissen, dat rondhangend gespuis,
Weg met die ibissen, ze horen hier niet thuis.
Echt, die ibissen zijn uitschot van de goot.
Zeker weten, ibissen zijn als ratten, maar dan in het groot!

De ibis is een plaag voor de mensheid,
Die het afvalgebruik nog sterker verbreidt,
En bij ons afvalproducenten ergernis verwekt
Plus de hele vogelwereld tot schande strekt.

Mochten er hier ibissen zijn hier in de buurt,
We hebben geen "klike-sap" zolang als 't duurt;
Dus pak je biezen en doe daar iets mee,
Verzin maar wat, te land of ter zee,
Op een vuilnis-eiland in de oceaan
of een andere stek, maar wel ver hier vandaan.
Ik ga niet vertellen wat het moet worden,
Maar stop met het schrapen van andermans borden.
Jawel, dat doet de ibis, Dat vuilnisbakkenras,
Het past bij de ibis, Met zijn nooit gewassen jas.
Altijd weer ibissen! Wanneer kunnen we vieren
Dat alle ibissen weg zijn, De stinkende lastdieren?
Als ik een ibis was, deed ik me/er wat aan!

A prototype for an inflatable Ibis was crowd-funded earlier this year (voorbeeld van: even tegengas geven . . .)



Jan van der Brugge

303

Stempelbild

24.1.56

DEUTSCHE BUNDESPOST
020

Francotyp: C 41450 Kennzahl:

Firma:

Post: (220) Neuss 2

Motor: Nr. Volt PS

Uebersetzung: Motor Masch. Riemen

Geliefert: 26.1.56

Wertkartenbetrag: DM 100,--

Postschlüssel: Permutationsnummer: b 01860

Klischee: auswechselb. fest

Spezialeinrichtungen:

Merkmale:

Stolzenberg

3000, 9. 55. Stolzenberg

25.10.56. ANW. Nr.

(220) NEUSS 2
25.10.56

Marke Ibis

Werhahn & Nauen

Stammkarte met frankeerstempel met ibis (verz.: kobra)

ULULARIA

Covid-19

Geen enkel land ontsnapt er aan en dat zullen we ook in de filatelie geweten hebben. Zelfs onze filatelistische verzamelingen kunnen niet meer zonder Covid-19. Op 18 maart 2021 mogen de verzamelaars van Covid-19 en heel wat andere thema's in de buidel tasten voor een set van 6 postwaardestukken en een postzegel van 5 euro. Deze hebben een verband met de natuur, want ze willen waarschuwen voor de vervuiling van rondslingerende mondkmaskers. Op het blokje met de postzegel van 5 euro wordt gevraagd om herbruikbare mondkmaskers te gebruiken en om de andere na gebruik in de vuilbak te gooien.

Op de postwaardestukken staat telkens een tekst met verwijzing naar een bepaald biotoop en een (natuur)gebied. Daar is er eentje met de afbeelding van een vogel – een uil:

- “Het masker is voor jou, niet voor het bos” (**Picos de Europa** met uil – zie afbeelding).

De andere postwaardestukken verwijzen naar de volgende (natuur)gebieden:

- “Het masker is voor jou, niet voor de berg” (**Ordesa & Monte Perdido** met gemsbok);
- “Het masker is voor jou, niet voor de oceaan” (**Middellandse Zee** met krab);
- “Het masker is voor jou, niet voor het veld” (Nationaal park **Cabañeros** met bomen);



PICOS DE EUROPA

#RecuerdosInolvidables

- “Het masker is voor jou, niet voor het strand” (Nationaal park **Doñana** met krab);
- “Het masker is voor jou, niet voor de rivier” (de rivier **Guadarrama** met otter).

Chouette!

Het is niet makkelijk voor de uilenverzamelaar om alle nieuwe uitgaven van Frankrijk op te volgen.



Het laatste jaar kostte dat een flinke hap uit de portemonnee.

Het Franse woordje "chouette" betekent niet alleen "uil" (zonder oorpluimen) maar ook "tof" of "leuk".



Uilen in Togo

In Togo komen een tiental soorten uilen voor, waarvan de bekendste de Kerkuil, een soort die bijna over de hele wereld verspreid is. Naast de Dwergooruil (die ook in het zuiden van Europa algemeen is) komt daar ook de Afrikaanse dwergooruil voor. De andere uilensoorten die daar voorkomen vinden we niet in Europa. Postagentschappen zoeken altijd naar nieuwe vormen van postzegels en daar is deze uitgifte van Togo van 2020 een van de vele voorbeelden. Dit blokje in de vorm van een boom werd uitgegeven ter bescherming van de bossen – met een broedende uil in een boomholte (het wijfje?) en het mannetje komt aangevlogen. We denken hierbij aan de



Afrikaanse bosuil, maar het verenkleed en de gezichtssluier op de afbeelding kloppen niet met de werkelijkheid. Zou het dan toch gewoon de Kerkuil zijn?

ORNIFLANDRIA

Nog maar eens Marijke Meersman

In de vorige cb kon u al een uitvoeriger bericht lezen over Marijke Meersman i.v.m. de uitgifte van de 10 zelfklevende postzegels met tuindieren. In 2021 wordt ter gelegenheid van haar 10-jarige samenwerking met bpost een tentoonstelling opgezet met haar werk in de Nationale Plantentuin in Meise. De Kunst happening 2021 “Natuur in Miniatuur” vindt (hopelijk) plaats van 14 mei tot 22 november 2021. Er zal ook een boek “Natuur in miniatuur” verschijnen met haar werk. Daarin zullen 100 fijne penseelillustraties met 100 wonderlijke weetjes van de natuur worden opgenomen. Het boek zal 35 euro kosten en wordt voorgesteld op 21 mei 2021.

Maar ook weer Buzin

De eerste vogel van 2021 van Buzin is ondertussen gearriveerd: de Koekoek. De Belgen moeten het nu al een jaar zonder hun traditionele voorverkopen doen, dus geen lange rijen meer voor het tijdelijk postkantoor als er een nieuwe postzegel van Buzin komt. Dat is niet helemaal waar, want op maandag 25/1 op de eerste dag van uitgifte was er wel nog een stempel te krijgen op het kantoor in Brussel.



ORNIVARIA

Vogels maken muziek(noten)

Het jaar 2021 was nog maar begonnen of daar komt al een uitgifte die misschien wel mijn favorieten van het jaar gaan worden. Het is voor een ontwerper niet altijd eenvoudig om creatief en vernieuwend uit de hoek te komen, maar bij deze uitgifte van 4 zelfklevende zegels van Aland mag dit toch geslaagd genoemd worden. Zeker als je dan zelf een verzameling opzet "Vogelzang... een wereld van muziek". Naast de Vink, de Roodborst en het mannetje van de Zwartkop toont de onderste zegel een Fitis. We hadden daar liever eens zijn tweelingsoort de Tjiftjaf op postzegel gekregen, maar die is nu eenmaal niet zo muzikaal als de Fitis die hier met zijn gezang een wijfje probeert te bekoren. Hier zien we niet alleen een aantal noten, maar een complete notenbalk met sol sleutel een melodieuze zang. Er bestaan al zingende Fitissen op postzegels van België (van Buzin, of wat had u gedacht) en van Groot-Brittannië.



Russisch postwaardestuk

Voor wie er geen genoeg kan van krijgen – ook in 2021 blijft Rusland ons voorzien van postwaardestukken met vogels. De eerste van het jaar geeft ons de Pimpelmees – niet de eerste en wellicht ook niet de laatste. Anders dan bij postzegels is het een hele uitdaging om alle nieuwe uitgiften van postwaardestukken op te volgen. De PAGO heeft nu een aantal werkgroepen opgestart om de stempel- en de postwaardestukcatalogus nieuw leven in te blazen. Er worden nog altijd



Кому _____

Куда _____

Почтовый адрес получателя _____



leden gezocht die daaraan willen meewerken, want vele handen maken het werk licht. Wie graag wil meewerken aan de update van de catalogus van de postwaardestukken, die kan contact opnemen met ondergetekende.

kobra (Koenraad Bracke),
kobra22@telenet.be

De Ravensage van Merseburg

In 2019 vond het *PAGO-Jahrestreffen* plaats in Stedten, een dorpje nabij Halle aan de Saale. Dat ligt in de deelstaat Saksen-Anhalt in de voormalige DDR. Mijn vrouw en ik blijven meestal enkele dagen langer zodat wij ook nog wat van de omgeving kunnen zien. Zo kwamen wij in Merseburg terecht, een klein stadje 20 kilometer ten zuiden van Halle dat eveneens aan de Saale ligt (Afb. 1).

Het is al meer dan duizend jaar oud (voor het eerst genoemd in 830) en sinds het jaar 968 bisschopsstad. Uiteraard bekeken wij de domkerk en de restanten van de voormalige stadsmuren. Het slot van de vroegere bisschoppen was helaas alleen aan de buitenkant te bezichtigen (Afb. 2). Op het plein voor het slot troffen wij een grote kooi aan met daarin



Afbeelding 1: prentbriefkaart, postaal gebruikt op 8-1-1919



Afbeelding 2: prentbriefkaart uit 1905 (ongebruikt)

twee raven. Dat maakte ons – uiteraard - nieuwsgierig en even later vonden wij een plaatje met daarop in oud-Duits de verklaring (Afb. 3). De tekst hierop is, mede door de verwerking, wat lastig te lezen, maar op de bijgaande prentbriefkaart (Afb. 4) staat in grote lijnen hetzelfde verhaal in hedendaags Duits; tevens is de bewuste kooi hierop twee keer afgebeeld. Voor degenen die het Duits niet machtig zijn volgt hieronder de vertaling.



Afbeelding 3



Afbeelding 4

De Ravensage van Merseburg

(volgens Georg Möbius, opgetekend in 1668)

Een zekere Thilo von Trotha werd in 1466 de 43^e bisschop van Merseburg (Afb. 5a). Hij bezat een kostbare, gouden zegelring die hij van zijn vriend, de bisschop van Naumburg had gekregen. Op een goede (of eigenlijk slechte) morgen liet hij deze ring op de vensterbank liggen van zijn slaapkamerraam. Het raam stond echter open, iets waar hij verder niet bij had nagedacht. Na enige tijd kwam hij terug in de kamer en bemerkte dat de ring verdwenen was! Hij ontstak in toorn en riep zijn trouwe kamerdienaar ter verantwoording. Deze was namelijk, naast de bisschop zelf, de enige persoon die een sleutel van de kamer bezat. De dienaar bezwoer de bisschop dat hij onschuldig was maar kon hem niet overtuigen. De bisschop veroordeelde de dienaar ter dood en liet hem onthoofden. Maar zelfs na de onthoofding hief de dienaar nog zijn armen ten hemel als om zijn onschuld te benadrukken...



Afbeelding 6: prentbriefkaart, postaal gebruikt op 4-4-1952

vellen, liet hij op de binnenplaats van het slot een prachtige vogelkooi bouwen waarin sindsdien een raaf moet boeten voor de door zijn soortgenoot gepleegde diefstal (Afb. 4). Naar aanleiding van deze gebeurtenis heeft de bisschop bovendien het familiewapen gewijzigd en hierin een zwarte raaf met een gouden ring in zijn snavel laten opnemen (Afb. 5b: in de rechter-benedenhoek van de dekplaat van de sarcofaag is het familiewapen zichtbaar).

Waarheidsgehalte

Tot zover de sage, maar aan de historische juistheid ervan kan, terecht, worden getwijfeld. Dat blijkt overduidelijk uit het laatste deel van de oud-Duitse tekst (Afb. 3). Er is namelijk, behalve dit verhaal, in de hele geschiedschrijving uit die tijd niets terug te vinden over het voorval. Daarnaast schijnt bisschop Thilo von Trotha een bijzonder aimabel mens geweest te zijn, die zichzelf uitstekend wist te beheersen en tot zulk gedrag eigenlijk niet in staat moet



Afbeelding 5a: prentbriefkaart uit 1924 waarop de dekplaat van de sarcofaag van de in 1514 overleden bisschop

Jaren later, na een zwaar onweer, moest het dak van een van de slot-torens gerepareerd worden. Helemaal bovenin de toren bevond zich een ravennest en, tot ieders verrassing, bleek daarin de zegelring van de bisschop te liggen! Daarmee werd dus uiteindelijk de onschuld van de terechtgestelde dienaar bewezen en de vertwijfelde bisschop betreurde zijn toenmalige veroordeling zeer (Afb. 6). Als herinnering om nooit meer in boosheid een oordeel te



Afbeelding 5b

worden geacht. Tenslotte toont het familiewapen van de Von Trotha's al geruime tijd vóór de genoemde diefstal een raaf met een ring in zijn snavel (Afb. 7).

Enkele slotopmerkingen

Op initiatief van dierenbeschermers is de kooi in 2006 aanzienlijk vergroot en heeft de raaf een partner gekregen (Afb. 8). Ten tijde van ons bezoek zaten er inderdaad twee raven in de kooi, maar wij vonden het desalniettemin maar een zielig stelletje...



Afbeelding 8

Tja, wat zijn we nu wijzer geworden? Als de verklaring die in de sage gegeven wordt niet kan kloppen, wat is dan wél de achtergrond van de ravenaanwezigheid? En waarom heeft de raaf op het wapen een ring in zijn snavel? Wij weten het niet, maar we vonden het wél amusant en we hebben enkele aangename uurtjes in Merseburg doorgebracht.



Afbeelding 7:
familiewapen uit 1412

©Peter van Nies